

การปกครองท้องถิ่น

ประสบการณ์จากประเทศญี่ปุ่น

ดร. ทาวร งามตระกูลชล Ph.D

**บรรยายพิเศษ ณ ห้องราชวดี อาคารวิจัยปี
พื้กหัตถดุรไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏนตรปฐม**

พฐที่ 8 กัณยายน 2010 เวลา 13.00-17.00

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

- สามารถเข้าใจโครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่น
- สามารถเข้าใจปัจจัยที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จ

พูดถึง **ญี่ปุ่น** นึกถึงอะไร?

เกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น

- เกาะ 3000 กว่า 4 เกาะใหญ่คือ ฮอกไกโด ฮอนชู ชิโกกุ คิวชู
- ประชากร 127 ล้านคน
- เมืองหลวง = โตเกียว (12 ล้านคน)
- ภาษาที่ใช้ = ภาษาญี่ปุ่น
- ประเทศกำเนิด 5 ส. PDCA TQC OJT

ที่มาการปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่น

- หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รัฐธรรมนูญฉบับที่ 2 จากอเมริกา คศ.1947
 - – เปลี่ยนทหารเป็นหน่วยป้องกันประเทศ
 - – จักรพรรดิเป็นเพียงสัญลักษณ์
 - – ระบบการปกครองเปลี่ยนจาก 3 ระดับ เป็น 2 ระดับ (ส่วนกลาง กับ ส่วนท้องถิ่น)

โครงสร้างบริหารราชการแผ่นดิน

- แบ่งเป็น 2 ส่วน
- – ส่วนกลาง : รูปแบบรัฐสภา มีนายกรัฐมนตรี
- – ส่วนท้องถิ่น : รูปแบบประธานาธิบดี
- (1) จังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัด
- (2) เทศบาล มีนายกเทศมนตรี
- ** เลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง

องค์กรปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่น

- แบ่งเป็น 2 รูปแบบ
- 1. รูปแบบทั่วไป (1) จังหวัด
- (2) เทศบาล นคร เมือง หมู่บ้าน
- 2. รูปแบบพิเศษ (1) เขตพิเศษ
- (2) สหภาพองค์กรส่วนท้องถิ่น
- (3) เขตทรัพย์สิน
- (4) องค์กรพัฒนาท้องถิ่น
- *** เทศบาลมีจำนวนลดลงทุกปี 1 2

มิติทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น

- ปัจจัยที่ทำให้การปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่นสำเร็จคือ วัฒนธรรมชุมชนเข้มแข็ง
- *เดวิด แม็ททิวส์* (David Mathews 1996) นำเสนอ องค์ประกอบที่จำเป็นของชุมชนเข้มแข็ง
- (1) แนวคิดและจิตใจที่มุ่งมั่น
- (2) ความสัมพันธ์เชิงสาธารณะ
- (3) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ
- (4) วิถีแห่งการปฏิบัติ (5) กระบวนการเรียนรู้

(1) แนวคิดจิตใจมุ่งมั่น

- กำหนดพฤติกรรม การกระทำ ความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน เชื่อมโยงทุกภาคส่วนในสังคม มีศักยภาพแก้ปัญหาดตนเองได้
- 集団意識 Shudan Ishiki = จิตสำนึกความเป็นกลุ่ม
- มาจากพื้นฐานชีวิตเกษตรกร ที่อาศัยน้ำร่วมกัน เตรียมน้ำและรักษาไว้ใช้ร่วมกันตลอดปี
- นำไปใช้กับกิจกรรมอื่นของกลุ่ม(เช่นหมู่บ้านชิรากาวะ)

(1) แนวคิดจิตใจมุ่งมั่น

- องค์การเอกชนและราชการในญี่ปุ่น:
พณง.ไม่ใช่แค่รับจ้าง แต่เป็นส่วนเดียวกับ
หน่วยสังคมนั้น
- เปรียบจิตสำนึกกลุ่มญี่ปุ่นเหมือนฝูงปลา¹²³
- สุภาชิตญี่ปุ่น “ตะปูที่โพล่ต้องตีกลับลง”
- เกิดจากการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก
- จิตสำนึกกลุ่มทำให้หลีกเลี่ยง
เผชิญหน้า พูดเป็นนัยแทนพูด
ตรงๆ EX ญี่ปุ่นใกล้เกลี่ยพณง.ไทย

(1) แนวคิดจิตใจมุ่งมั่น

- ชาวญี่ปุ่น ไม่ไว้วางใจคำพูดอาจพลาด กระทบ
- นิ่งสามารถสื่อสารได้ — — *สุภาชิตญี่ปุ่น*
- — *ปากสามารถนำไปสู่ความเลวร้าย*
- (口は災いの基 Kuchiwa wazawai nomoto)
- — *ความเงียบคือดอกไม้ที่มีคุณค่า*
- (言いわな が 花 Iwana ga hana)
- — *สื่อสารจากใจถึงใจ*
- (以心伝心 Ishin Denshin)

(2) ความสัมพันธ์เชิงสาธารณะ

- เป็นความสัมพันธ์ของผู้คนหลากหลายบนพื้นฐานแห่งความร่วมมือ
- ผู้คนหลากหลาย ประกอบด้วย
 - 1) คนภายในกลุ่ม (内 Uchi)
 - 2) คนภายนอกกลุ่ม (外 Soto)
- แสดงออกแตกต่างกันทาง
 - 1) การปฏิบัติ เช่นการโค้งทักทาย
 - 2) ภาษาพูด เช่น คำทักทายเช้า

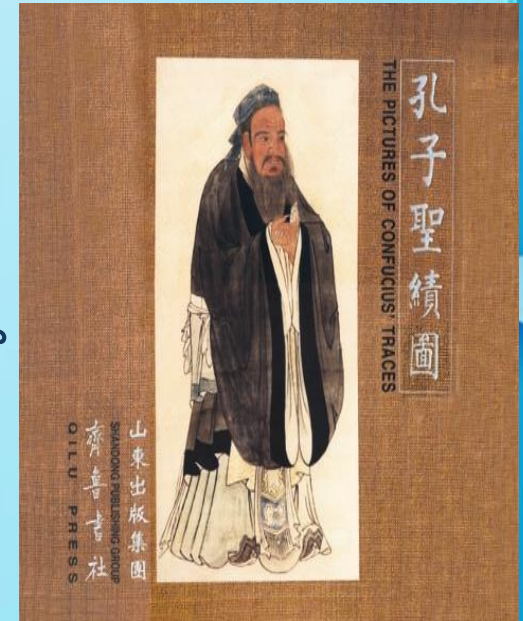

(3) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ

- เปิดพื้นที่สาธารณะให้ผู้คนมีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน
- สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของ บุคคล กลุ่ม องค์กร หลากหลายเข้าด้วยกัน ให้เป็นหนึ่ง เดียวกัน
- ประเทศญี่ปุ่นใช้ ศาสนา วางกรอบค่านิยม
- ลัทธิขงจื้อ ใช้จัดระเบียบประเทศสมัย โชกุนโทกูงาวะ

(3) โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ

- ขงจื้อเน้น ค่านิยมของหน้าที่ ความจงรักภักดี ความสำเร็จ
- ไม่มีเทพ/พระ พิธีกรรมน้อย มีแนวปฏิบัติ
- ขงจื้อมองว่า คิດฤกมีชีวิตรฤก ชีวิตรจะดีขึ้นหรือเลวลงอยู่กับความภักดีต่อผู้ปกครอง กตัญญูต่อพ่อแม่
- ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ-นับถือทหารเป็นเทพที่ศาลเจ้าYasukuni

(4) วิธีแห่งการปฏิบัติ

- แนวคิดหรือจิตใจของชุมชนที่กำหนดวิธีปฏิบัติเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง
- เช่นเชื่อว่าสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองก็จะช่วยกันแก้ไขโดยไม่รอความช่วยเหลือจากภายนอก
- ประเทศญี่ปุ่นยึดถือวิถีบูชิโดะ

(4) วิถีแห่งการปฏิบัติ

- 武士 BUSHI = นักรบ
道 DO = วิถี, เส้นทาง
- เกิดขึ้นยุคคามากุระ¹¹⁸⁵⁻¹³³³
นักรบชามูไรนำมาปฏิบัติ
- เกิดจาก พุทธนิกายเซน
+ คำสอนขงจื้อ + ศรัทธา
ในชินโต
- INAZO NITOBÉ (2004)
สรุปแก่นแท้ของบุชิโด

(4) วิถีแห่งการปฏิบัติ

- บุชิโดะเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง 1. *เพื่อนกับเพื่อน* 2. *พี่กับน้อง* 3. *สามีกับภรรยา* 4. *พ่อกับลูก* 5. *เจ้านายกับลูกน้อง*
- ตัวอย่าง นักบินKamikaze สละชีพพุ่งชนเพื่อรักษาพี่น้อง พ่อแม่ เพื่อนในชาติ

(4) วิธีแห่งการปฏิบัติ

- ปัจจุบันนักรบกลายเป็นนักธุรกิจ นักบริหาร นักปกครองที่ปฏิบัติยึดถือบูชาโตะ เช่น คุณ **Morihiro Hiramatsu** ผู้ยึดถือบูชาโตะอย่างเหนียวแน่น
- อดีตผู้ว่าราชการจ.โออิตะ สร้างแนวคิด เพิ่มรายได้และความภาคภูมิใจท้องถิ่นตนเอง

(4) วิธีแห่งการปฏิบัติ

- ท่านเป็นผู้เริ่ม OVOP ญี่ปุ่น โดยแนวคิดว่า
- (1) *ทำระดับท้องถิ่นคิดเพื่อระดับโลก*
(Think Globally Act Locally) : สีนค้ำกลืนสี่
วัฒนธรรมท้องถิ่นสู่รสนิยมทั่วประเทศทั่วโลก
- (2) *อิสระพึ่งพาตนเอง คิดแบบสร้างสรรค์* (Self reliance and Creativity): มาจากความต้องการ
ของท้องถิ่น โดยรัฐสนับสนุนตลาดเท่านั้น
- (3) *พัฒนาทรัพยากรมนุษย์*: อบรมความเข้าใจ
ทัศนคติในกลุ่ม และแนวคิดการพัฒนา

(4) วิธีแห่งการปฏิบัติ

- ทุ่มเทในฐานะผู้นำท้องถิ่นที่ยึดถือวิถีบุชีโตะ
- จัดตั้ง รร.ภาคคำ ฝึกอบรม 12 โซนๆละ 1 แห่ง
- ผู้เข้าร่วม=เกษตรกร แม่บ้าน จนท.สหกรณ์ ครู ข้าราชการ หลักสูตร 2 ปี
- ไม่มีตำรา เชิญผู้มีประสบการณ์สำเร็จมาบรรยาย
- และเปิด รร.สอนวิชาอาชีพ เช่น เกษตร ปศุสัตว์ การค้า ท่องเที่ยว
- พบว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีบทบาทสำคัญแปร รูป เปิดร้านจำหน่าย (ใช้วัตถุดิบใน พท.)

(5) กระบวนการเรียนรู้

- กระบวนการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันในชุมชน
- มีความสนใจร่วมกันต่อการแก้ปัญหาชุมชน
- ชุมชนญี่ปุ่นมีกระบวนการเรียนอย่างเป็นระบบ

(5) กระบวนการเรียนรู้

- พื้นฐาน- สนใจการอ่าน (แม้อยู่บนรถไฟ)
- Suzumu Kurasawa 2004 กล่าวว่า *ไม่มีใครรู้ปัญหาเท่าคนในท้องถิ่น*
- ยุทธศาสตร์พัฒนา**เมือง**=ยุทธศาสตร์พัฒนา**คน**
- กระจายโอกาสเรียนรู้ในรูป รร.พัฒนาเมือง

(5) กระบวนการเรียนรู้

- ตัวอย่าง- เทศบาลนครยามาโตะ จ.คานางาวะ
- สโลแกน เมืองของพวกเขาต้องพัฒนาด้วยมือของพวกเขา
- โรงเรียนสร้างเมืองยามาโตะ สอน 3 หลักสูตร
- (1) พื้นฐานพัฒนาเมือง (2) ผู้ชำนาญพัฒนา กลาง (3) ผู้ชำนาญ สูง
- ปี 1997 เริ่มรับหลักสูตรพื้นฐาน จบไปเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยความเจริญของประเทศญี่ปุ่น

- 4 M

- M – man (คน)
- M – money (เงิน)
- M - method (วิธีการ)
- M – minute (เวลา)

หนังสืออ่านเสริม

- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ “*ทิศทางการปกครองท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ*” สนพ. วิทยุชน 2546
- Edwin O. Raichauer “*The Japanese*” Beknap Press 1977